

DAT KAN
TOCH GEEN

TOE
VAALE
ZIJN?

Je dubbelganger ontdekken... die je zus blijkt te zijn.
Flessenpost uit zee vissen... van je eigen buurjongen.
Stom toeval? Of zo uitzonderlijk dat er meer aan de hand moet zijn?

tekst: res iankester // fotografie: anja van wijgerden // styling: soraya basiran // visagie: karin schreuder

“Onze wens
is verhoord”

Op jonge leeftijd werden de Sri Lankaanse zusjes Vasantha Sitham (33, rechts) en Pushparani van Oostveen (34) geadopteerd. Zonder het van elkaar te weten kwamen beiden in Nederland terecht.

Vasantha: “Volgens mij heb jij een dubbelganger,” zei Kornelis, een collega, tegen me. Het was 2006, ik werkte tijdelijk bij een callcenter en woonde in Drachten. Ik had heel Nederland inmiddels gezien, maar kon nergens mijn draai vinden. Al meer dan twintig jaar liep ik rond met de gedachte dat ergens op de wereld mijn zus was – maar waar? Ik had vaker tips gekregen, maar die klopten nooit. Kornelis noemde haar naam. Ik zei dat ze zeker contact met me mocht opnemen.’

Pushparani: ‘Van die ex-collega, Kornelis, kreeg ik een e-mail dat er bij zijn bedrijf ene Vasantha werkte die sprekend op me leek. De naam van mijn zus! “Jullie hebben dezelfde lach,” schreef hij. Dankzij hem zijn we nu samen. Het eerste gesprek met Vasantha verliep een beetje ongemakkelijk, want ik wilde zeker weten of ze op haar geboortecertificaat dezelfde gegevens had staan als ik. Het klopte en we spraken meteen af.’
Vasantha: ‘Bij de Hema in Leeuwarden. Ik vond het zo spannend dat ik vooraf moest overgeven. We vergeleken eerst nogmaals onze papieren. Daarna hebben we een hele tijd naar elkaar gekeken. Hoe langer ik keek, hoe meer ik mezelf zag zitten.’

Pushparani: ‘Het was alsof we in de spiegel keken.’

Vasantha: ‘Ik had weleens een poging gedaan haar te zoeken, maar wist eigenlijk niet waar ik moest beginnen. Het adoptiebureau had onze beide adoptieouders verteld dat de ander in Zweden zat.’

Pushparani: ‘Jarenlang hebben we gebeden en kaarsjes gebrand. Het verlangen was zo groot. Onze wens is verhoord, anders kan ik dit niet verklaren.’

Vasantha: ‘Wanneer mensen dit “toevallig” noemen, denk ik: nee, dit is veel groter. Dit heeft ervoor gezorgd dat de innerlijke rust is teruggekeerd. We hoeven niet meer te leven met leegte.’

“Het universum kijkt niet onverschillig toe”

Hans C. Moolenburgh (90) verzamelde de afgelopen tien jaar 284 toevalligheden die hij zelf meemaakte.

‘Een van mijn favoriete toevalsmomenten speelt in de jaren negentig. Als arts behandelde ik een ernstig verlamde patiënte die alleen haar ogen kon gebruiken voor communicatie. We praatten met elkaar via een bord met letters; door specifieke oogbewegingen te maken kon ze woorden spellen. Op een dag seinde ze: “Ik word gek.” Het bleek te gaan om *sensory deprivation*, een extreem tekort aan prikkels. Ik kwam op het idee om haar spannende, sprookjesachtige verhalen te gaan voorlezen, om haar daarmee de afleiding te ge-

ven die ze nodig had. Ik schreef die verhalen tijdens mijn vakanties, jaar na jaar. Vijf boekwerken zijn daar in totaal uit voortgekomen.

In juni 1994 schreef ik een absurd verhaal waarin de hoofdpersoon op een tapijt boven Jeruzalem vliegt en ziet dat de stad is overgenomen door een enorme octopus. Op 15 maart 1995 was de verpleging bij dat verhaal aangekomen en las het voor aan mijn patiënte. Op 18 maart berichtte de krant over wat er de dagen daarvoor in Israël was gebeurd: in een wijk in Jeruzalem hadden Arabische bewoners overal posters van enorme octopussen opgehangen waarmee ze protesteerden tegen de toenemende macht van de Joden. Op de dag van

mijn verhaal was Jeruzalem daadwerkelijk vergeven geweest van octopussen. Kippenvel, nietwaar?

Voor mij voelde dit als een stevige zet in mijn rug: ga door met wat je aan het doen bent voor deze patiënte, het heeft zin. Het leven heeft zin. Het feit dat ik toeval opmerk, maakt me gelukkiger.

Ik raad het iedereen aan die niet goed in zijn vel zit: sta wat vaker open voor de prachtige toevalligheden die het leven aanreikt. Toeval toont ons dat het universum niet onverschillig toekijkt hoe wij ons leven leiden.’

Hans C. Moolenburgh schreef onder meer het boek *Is toeval echt toevallig?*, Ankh-Hermes, € 5,-

“Dank je oma!”
riep ik omhoog”

Regieassistente Steffie Clements (24) maakte een film ter nagedachtenis aan haar oma. Tijdens de opnames zocht ze naar een sleutel om een muziekdoosje mee te openen.

'In de film loopt de hoofdpersoon – mijn oma als jong meisje – een verrassingsroute die haar vriend heeft uitgestippeld. Ze krijgt onderweg een sleutel aangereikt van een levensgrote muziekdoos die ze moet openen en waar een echte ballerina uit tevoorschijn komt. Een scène die goed past bij mijn oma: ze was dol op muziekdoosjes, op dans en muziek. Die voorliefde voor kunst en cultuur heeft ze op me overgedragen. Ik herinner me hoe ze me leerde tekenen en servetten vouwen. Toen ze aan

kanker overleed, raakte me dat zo dat ik besloot deze film te maken om geld voor onderzoek in te zamelen. De grote, houten kist die als muziekdoos moest dienen in de film vond ik bij mijn toenmalige schoonfamilie op zolder. Alleen: de sleutel ontbrak. Ik baalde, want ik wilde juist het moment filmen waarop mijn oma de muziekdoos opent. Ik besloot er dan maar eentje na te laten maken, van hout. Die dag kwam er een vriendin langs. "Ik moet wel zo weg," waarschuwde ik haar. "Ik moet nog een sleutel laten maken." Het was de zoveelste *to do* die kwam kijken bij het maken van deze film.

Op dat moment reikte mijn vriendin onder haar T-shirt naar haar ketting.

Een beetje lacherig zei ze: "Ik heb geen idee meer hoe ik aan deze ketting kom en ik draag hem eigenlijk nooit, maar vandaag wel. Ik weet ook niet waarom." Aan haar ketting hing een vuistgrote sleutel die precies op op de kist paste.

Ik was nauwelijks verbaasd, vooral heel blij. Ik riep omhoog: "Dank je, oma!" Ik voelde me zo gesteund door haar. Want ja, ik denk en hoop dat mijn oma dit heeft geregeld. Ik geloof dat er "iets" is dat je steunt en stimuleert om door te gaan wanneer je een goede weg bent ingeslagen. Zoals ik nu, met het maken van mijn eigen films.'

Meer over deze film op www.homanje.nl

A portrait of Marion de Vries, a woman with short, wavy white hair and blue eyes, smiling gently. She is wearing a dark blue, textured V-neck top. The background is a soft, out-of-focus grey.

“Toen ik de kaart
openvouwde,
begon ik te huilen”

Een wissel bij de post bezorgde Marion de Vries (52) een wel heel bijzondere Kerst.

‘Het was december 2007, de eerste Kerst zonder mijn moeder. Ze was die zomer overleden. Mijn vader was toen al meer dan veertig jaar dood. Ik had een melancholisch gevoel. Niet echt verdrietig, want ik vond het een fijn idee dat mijn moeder nu bij mijn vader was; ze waren elkaars grote liefde. Maar onwerkelijk was het wel, Kerst zonder mijn ouders. Als eerbetoon brandden op mijn schouw de papa- en mamakaars.

Ik kreeg een kerstkaart in de bus, een van de laatste dat jaar. Het handschrift op de envelop herkende ik niet. Toen

ik de kaart openvouwde, begon ik meteen te huilen. Want wat stond er geschreven, naast de voorgedrukte kerstwens? “Pa, ma.” Wat gebeurt hier? dacht ik. Het voelde als een boodschap uit de zielenwereld.

“Dank je wel,” kon ik alleen maar fluisteren. Dit was de bevestiging dat mijn ouders samen waren en ook nog aan mij dachten.

Later herkende een vriendin van mij haar eigen handschrift op de envelop. Ze schrok van de kaart en was net als ik ontroerd. Een godsge-schenk, zo noemden we het. Geen cadeau, méér dan dat: een geschenk uit de mystieke wereld.

Mijn rationele verklaring is dat er bij

de post iets is misgegaan. Er zijn twee kaarten elk uit hun envelop gevallen en een postsorteerder heeft ze verkeerd teruggestopt. Maar ik geloof dat het mystieke en het aardse naast elkaar kunnen bestaan; dingen gebeuren nooit zonder reden. Je kunt met beide benen op de grond staan én oog hebben voor de onverwachte dingen die het leven biedt.

Dat dit is geregeld door mijn ouders, is voor mij duidelijk. “Laten we onze kleine meid wat ondersteuning geven. Ze hoeft het niet alleen te verwerken,” besloten ze. Natuurlijk staat de kaart sindsdien met Kerst naast de kaarsen op de schouw.’

“De euforie bleef nog dagen hangen”

Tijdens een vakantie in Frankrijk gooide Georgette Dekker (39) samen met haar zoontje Morris (5) een fles met een briefje in zee.

‘Als kind deed ik wel vaker een flesje met een boodschap in zee “op de post”. In de maanden erna fantaseerde ik eindeloos over de afloop: zou iemand het vinden en zou diegene dan echt contact opnemen? Wat voor iemand zou het zijn? Maar ik hoorde natuurlijk nooit iets.

Om die jeugdherinnering te laten herleven, maakte ik twee jaar geleden met Morris een flessenpostbericht. Toen we in het Franse Wissant aan de kade stonden en de

fles in zee gooiden, vond ik het bijna net zo spannend als hij. We zagen hoe het kleine Perrierflesje in een stormachtige zee terecht kwam. Morris schrok zich wild, hij begon meteen te roepen dat hij zijn fles terug wilde. Maar die kans was natuurlijk nul. Dacht ik. Tot er na ruim een jaar op eens een kaart in de bus lag. Alle vakantiekaarten waren al geweest, dus ik dacht meteen: wacht eens even, zou dit...? De adrenaline gierde door mijn lichaam.

En ja, het bleek een kaart te zijn van de vinder: een Nederlands meisje van Morris’ leeftijd. Sterker nog, op de kaart stond dat het gezin binnen-

kort bij ons in de straat kwam wonen én dat Zoe op dezelfde school zat als Morris.

Tijdens het lezen moest ik lachen en huilen tegelijk. Deze uitkomst was beter dan ik ooit had durven fantaseren. De euforie die ik op dat moment voelde bleef nog dagen hangen. Dat zoiets positiefs en leuks zomaar gebeurde, gaf me zoveel vertrouwen in het leven. Een tijdlang had ik minder last van mijn eeuwige getwijfel en neiging beren op de weg te zien. De fles heeft een prominente plek gekregen in onze kast, zo blijft het verhaal levend. Elke keer dat ik het vertel, komt die positieve *vibe* terug.’

Worstelen met de willekeur van het leven

Je staat met de telefoon in je hand om een goede vriend te bellen die je al een hele tijd niet hebt gesproken en prompt begint het apparaat te rinkelen: dié vriend. Sociaal psycholoog Frenk van Harreveld onderzoekt aan de Universiteit van Amsterdam hoe mensen omgaan met zo'n uitzonderlijke samenloop van omstandigheden. 'Veel mensen denken dat er een reden is waarom zoiets plaatsvindt. Ze zeggen dan met opgetrokken wenkbrauwen: dat is wel heel toevallig... Met andere woorden: hier is méér aan de hand.'

Maar niets is minder waar. De Engelse statisticus David Hand maakt in zijn onlangs verschenen boek *Het onwaarschijnlijkheidsprincipe* aan de hand van vijf wetten korte metten met dit soort ideeën. Neem zijn 'wet van de onvermijdelijkheid': schrijf alle mogelijke uitkomsten van een situatie op. Een van die uitkomsten gebeurt – hoe klein de kans ook is. Van Harreveld: 'Stel dat ik nu een pingpongbal de lucht in gooi, dan is de kans statistisch gezien klein dat die precies in jouw glas water belandt. Maar het is niet onmogelijk; het is gewoon een van de opties.'

De meeste mensen hebben een natuurlijke afkeer van een wereld die wordt geregeerd door willekeur en zoeken daarom toch meer achter zo'n gebeurtenis. We willen graag verbanden zien: een oorzaak, een gevolg, een reden voor iets uitzonderlijks. Die behoefte heeft absoluut nut. Vroeger hielp die ons te overleven. Wie in de oertijd bij gerit-

sel in de bosjes de oorzaak doorzag – leeuw – en daar een gevolg aan koppelde – wegrennen – overleefde. Mensen gaan dus op zoek naar een rationele verklaring voor het toeval en aangezien die er niet is, ontstaat daarvoor in de plaats vaak een irrationele gedachte die de gebeurtenis moet duiden: 'een hand van boven', een hogere macht.

Onze behoefte om alles te verklaren maakt dat we niet goed in staat zijn de zee van mogelijke ge-

doordat ze bijvoorbeeld zijn geconfronteerd met ziekte of dood, hebben de neiging om gebeurtenissen toe te schrijven aan hogere machten: iets of iemand die aan de touwtjes trekt en kan zorgen dat het goed komt.' Want hoe onzekerder het leven is, hoe harder we zoeken naar structuur en houvast. Die maakt de wereld wat minder bedreigend en willekeurig.

Ook romantici hebben vaak niks met 'gewoon toeval'. 'Zij geloven liever in een wereld die vooraf is in-

“Wie vaak genoeg een handvol dobbelstenen gooit, *krijgt* ooit een keer louter zessen”

beurtenissen te zien waarin we rondzwemmen, zegt statisticus Hand. Hij noemt dat 'de wet van de werkelijk grote aantallen'. Wie vaak genoeg een handvol dobbelstenen gooit, krijgt ooit een keer louter zessen. Door Hands 'wet van de selectie' blijft dit soort uitzonderlijke gebeurtenissen ook beter hangen. Van alle duizenden dromen die in je leven hebt, onthoud je die ene over je oude docent Nederlands, omdat je juist hem de volgende dag op straat tegenkomt. En dan is het wel heel verleidelijk om te denken: dát kan geen toeval zijn.

Van Harreveld: 'Vooral mensen die weinig controle ervaren in het leven,

gekleurd door een hogere macht, die bijvoorbeeld bewerkstelligt dat ze op een dag de ware tegenkomen.'

Een uitzonderlijke gebeurtenis geeft de meeste mensen een vrolijk gevoel. 'Het is gaaf om zoiets mee te maken. Je voelt je gezegend. Daarbij heeft iedereen er af en toe behoefte aan om gerustgesteld te worden. Het kan prettig zijn om te denken: dit is zó'n aparte gebeurtenis, dit móet een positief voorteken zijn.' //

- Frenk van Harreveld e.a., *Dat kan geen toeval zijn*, Nieuw Amsterdam, € 17,50
- David Hand, *Het onwaarschijnlijkheidsprincipe*, AmboAnthos, € 21,99